

MAGYAR MÁLTAI
SZERETETSZOLGÁLAT

JELENLÉT

Magyarország-Horvátország
Határon Átnyúló Együttműködési Program

*Egy határon átnyúló régió, ahol a folyók
összekötnek, nem elválasztanak*

Interreg
Európai Regionális Fejlesztési Alap

A jelen dokumentum az Európai Unió társfinanszírozásával valósult meg.
A tartalma kizárólag a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület felelősségi körébe tartozik.
Az itt megtalálható anyagok nem tekinthetők olyanoknak, mint amelyek az Európai Unió és / vagy
a HU-HR Interreg V-A CBC Program Irányító Hatóságának hivatalos állásfoglalását tükrözik.

BEKÖSZÖNTŐ

Két évvel a Felzárkózó települések program indulása után már jól érzékelhető, hogy milyen változások indultak el az érintett falvakban, az eddig csatlakozott 67 településen büszkén mutathatjuk meg az első látható, mérhető eredményeket. Közben az alapokat leraktuk, sikerült közelebb kerülni néhány mély és bonyolult probléma megoldásához is, így mérsékeljük az ottani hátrányokat, csökkentettük az élet első hónapjaiban elveszített lehetőségeket, hatékonyabbá tettük az oktatást, és növeltük a munkából élők számát.

Az eddigi helyszínekhez 2021. július elsejével 51 újabb település csatlakozott. A harmadik körben bekapcsolódó falvakban korábban nem tapasztalt érdeklődés és várakozás előzte meg a program érkezését, ami azt mutatja, hogy az első két év eredményei már nemcsak az érintett településeken érzékelhetők.

Kérjük, olvassák értő figyelemmel!

Dr. Pintér Sándor
miniszterelnök-helyettes
belügyminiszter

Vecsei Miklós
miniszterelnöki biztos

JELENLÉT

A kirekesztett, nyomorban élő emberek problémái csak akkor látszanak jól, ha kellően közelről nézzük őket – ez a felismerés évtizedeken át formálta a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Jelenlét programját. A szemléletmódból időközben módszertan lett, ami átadható, elsajátítható, mások által is eredményesen alkalmazható. Ennek köszönhetően indulhatott el a Felzárkózó települések program, amelyben öt nagy, országos karitatív szervezet mellett egyházi és civil szervezetek is aktívan közreműködnek. Közös értékek mentén végzett tevékenységük alapja a folyamatos jelenlét, a bizalmi kapcsolatokon alapuló szociális munka, az élet minden területét érintő segítségnyújtás. A helyszíneket kormánydöntés jelölte ki a KSH adatai alapján beazonosított 300 leghátrányosabb helyzetű településen.

... „egyetlen gyermeket se veszítsünk szem elől”

A program új szemléletmódot hoz a felzárkózást segítő törekvésekben. Kiemelt célja, hogy egyetlen gyermeket se veszítsünk szem elől, ezért különös figyelmet fordít a várandós kismamákra, az újszülöttekre és a gyermekekre, sorsukat a fogantatástól a foglalkoztatásig segíti és figyelemmel kíséri. Kezeli a helyi problémákat, megoldást kínál a lakhatási anomáliákra, az oktatás kihívásaira, élénkíti a foglalkoztatást, fejleszti a helyi gazdaságot, közben olyan részletkérdésekre is választ keres, hogyan lehet a dohányzásról leszoktatni a várandós kismamákat, hogyan kerülhető el az áram kikapcsolása, vagy hogyan költözhet komfortosabb és modernebb házba a CSOK segítségével a család.

MIBEN MÁS EZ A 300 TELEPÜLÉS?

Komárom-Esztergom megye

lélekszám: **300.000**
születések: **2.700**
komfort nélküli lakások aránya: **4,5 %**
nyilvántartott álláskereső: **4.600**
nyolc általánost el nem végzettek aránya: **3,8%**

300 település

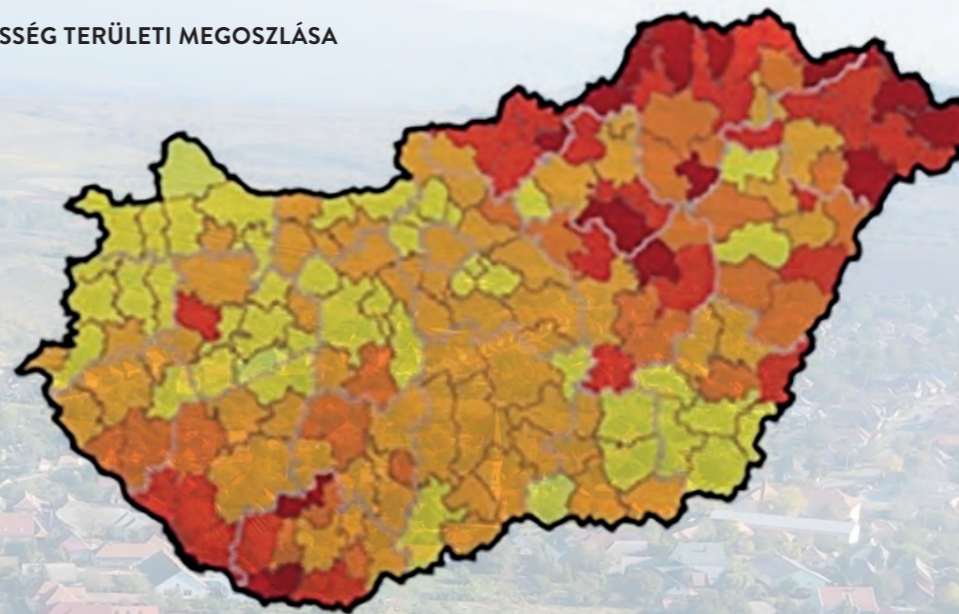
lélekszám: **311.000**
születések: **5.000**
komfort nélküli lakások aránya: **23,7%**
nyilvántartott álláskereső: **26.000**
nyolc általánost el nem végzettek aránya: **15,9%**

Ahol jelen vagyunk

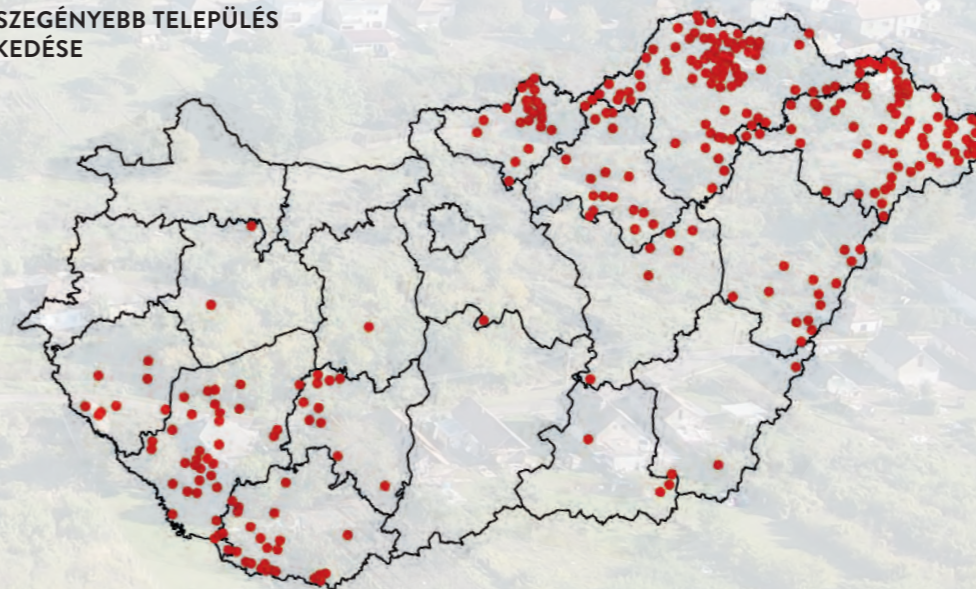
A FELZÁRKÓZÓ TELEPÜLÉSEKEN TEVÉKENYKEDŐ SZERVEZETEK ÉS A HOZZÁJUK TARTOZÓ TELEPÜLÉSEK SZÁMA:

- Adra Adventista Szeretetszolgálat (1)
- Baptista Szeretetszolgálat (12)
- Bencés rend (2)
- Don Bosco Szalézi Társasága (2)
- Hajdúdorogi Metropolitai Egyház (2)
- Hít Gyülekezete Roma Missziós Hálózata (3)
- Igazgyöngy Alapítvány (1)
- Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya (1)
- Kaposfői Szent Erzsébet Alapítvány (1)
- Katolikus Karitás (10)
- Magyar Máltai Szeretetszolgálat (39)
- Magyar Pünkösdi Egyház Országos Cigánymisszió (1)
- Miskolci Egyházmegye (1)
- Magyarországi Evangélikus Egyház Oltalom Szeretetszolgálat (2)
- Ökumenikus Segélyszervezet (11)
- Református Szeretetszolgálat (20)
- Szent Ferenc Szegényei Alapítvány (2)
- Szent Márton Caritas Alapítvány (2)
- Tutor Alapítvány (4)
- Világítani Fogok Egyesület (1)

A ROMA NÉPSSÉG TERÜLETI MEGOSZLÁSA

A 300 LEGSZEGÉNYEBB TELEPÜLÉS ELHELYEZKEDÉSE

AZ ÉLET ELSŐ EZER NAPJA

*Figyelem és segítség a fogantatástól kezdve
Biztonságos otthoni körülmények*

Nincs leírva a tankönyvekben, hogy egy kisgyermeknek hány órát kell hason fekve töltenie, hány métert kell négykézláb másznia, hányszor kell visszamosolyognia a rámosolygó felnőttekre ahhoz, hogy egészséges legyen a fejlődése. Az élet első ezer napjának történéseit nem lehet kipipálni, mondván, a hasról hátra fordulásokat teljesítettük, jöhet a következő. Az ellenkezője viszont egészen biztos: amelyik kisgyermeknek az életéből ezek kimaradnak, annak sem a képességei, sem a személyisége nem úgy fejlődik ki, mint a kortársainak. A tetteiért felelősséget vállaló ember például gyermekként már csukott szemmel hátrafelé is fel tud menni az emelkedőn, ez a képesség szükséges például az ok-okozati összefüggések megértéséhez, a következmények felfogásához. A leszakadó településeken felnövő gyermekek egy részének azonban a csukott szemmel hátrafelé haladás még nagyobb korukban is nehézséget okoz... Az eltérő fejlődés hátterében pedig sokszor nagyon egyszerű magyarázat rejtőzhet: az otthoni környezet nem volt alkalmas arra, hogy a fejlődés legintenzívebb, leginkább meghatározó, hároméves korig tartó szakaszában minden fontos esemény megtörténhessen. Az élet első ezer napjában – amikor lényegében eldőli a sorsunk – az intézmények még nem találkoznak a gyerekekkel. A 66 településen indult Első 1000 nap és Védőnő+ programelemek célja, hogy egyetlen gyermeket se veszítsen szem elől, és megteremtse minden feltételt ahhoz, hogy a három év alatti gyermekek megkapjanak mindent, ami az egészséges fejlődésükhöz szükséges. Ezt helyben, intenzív, komplex szociális munkával, valamint családkíséréssel érik el. A szülők felkészítésével és az életkörülmények javításával csökkenthetők a fejlődésbeli hátrányok, és a mozgáskoordinációs hiányosságok, kisebb az idegrendszeri éretlenség kialakulásának veszélye. Az állandó jelenlét azt jelenti, hogy nem marad magára egyetlen család sem. A program munkatársai - ott vannak már a családok életében a várandósság ideje alatt is, és minden gyermeket ismernek. Képesek olyan helyzeteket feltárni és megoldani, amivel a család képtelen megbirkózni, de az sem kizárt, hogy még a problémát sem érzékeli. A családmentorok, védőnői segítők jelen vannak, amikor egy fiatal lányból anya lesz, segítenek megérteni, hogy a saját és a baba egészsége érdekében milyen kötelező vizsgálaton kell részt vennie, vitaminokat és támogatást kap ahhoz, hogy gondoskodó szülővé válhasson.

***... a 3 év alatti gyermekek megkapjanak mindent,
ami a fejlődésükhöz szükséges***

Az újszülöttek baba, az édesanyák kismama csomagot, a nagyobb testvérek játékokat, mozgásfejlesztő eszközöket kapnak. Az otthoni körülményeket a tető megjavításával, vagy szükség esetén egy kályhával javítja a program, ha arra van szükség a biztonságos környezet kialakításához. A program egy másik része a településeken dolgozó pedagógusokra fókuszál, nekik nyújt szakmai segítséget a nehéz helyzetek megoldásához, őket segíti, tanácsokkal, módszertani megoldásokkal.

... a körülmények javításával csökkenthetők a fejlődésbeli hátrányok

A TÜRELEM KÜLDETÉSE

Védőháló kiégés ellen

A második esély neve: műhelyiskola

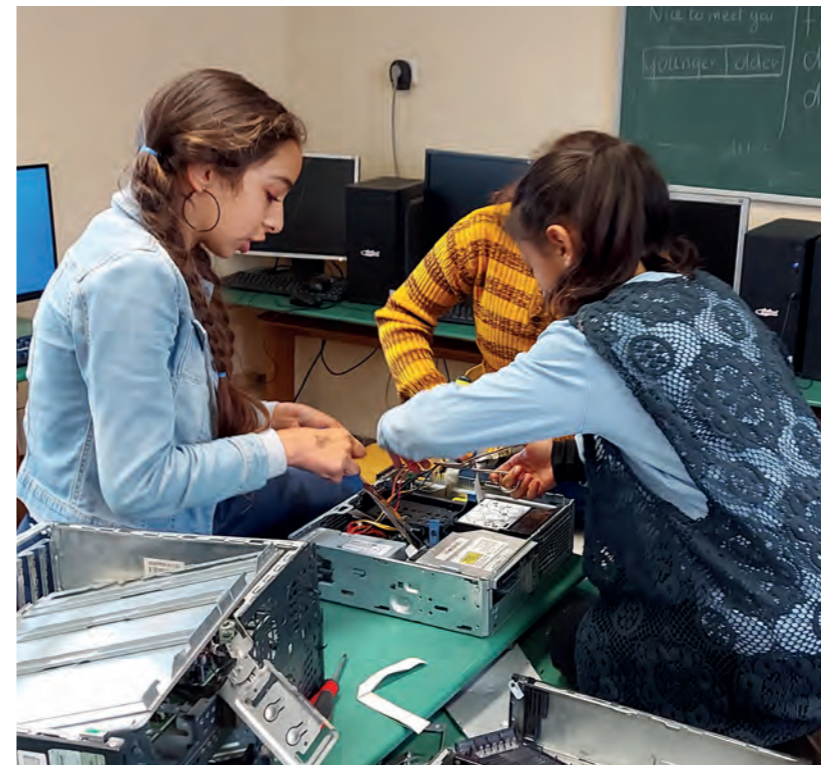
A Felzárkózó Települések hosszú távú kormányprogram településein dolgozó pedagógusok feladata a leg-
hátrányosabb helyzetű családok gyermekeinek oktatása és fejlesztése. Ha az elmaradásukat figyelmen
kívül hagyjuk, az már egészen kicsi korban kudarcélményeket, hosszabb távon pedig komoly iskolai le-
morzsolódást eredményezhet. Ezeken a településeken nem elég megtartani az órákat, az eredményhez a
megszokottól eltérő módszerekre, türelemre és következetességre, és sokszor az iskolától el nem várható
feladatvállalásra is szükség van.

... sokszor az iskolától el nem várható feladatvállalásra is szükség van

A gyerekek fejlődésbeli különbségét az átlagostól eltérő életkörülményeik határozzák meg. Amikor átlépi
az óvoda küszöbét, hirtelen egészen más, tőlük idegen kultúrába érkeznek meg. Otthon a padló otthon
döngölt, a szobában nincsenek színek, sem játék, sem mesekönyv. Egy óvoda, vagy egy Biztos Kezdet Gy-
erekház pótolhatja ezeket a hiányosságokat, s csillapíthatja az ebből adódó hátrányokat, ám az iskolaérett-
séghez ez még nem elég. Az iskolában dolgozó pedagógusokat nem ilyen helyzetekre képezték és készítet-
ték fel, s egy telepi környezetből érkező gyermekkel való első órai találkozás, az ott kiütköző módszertani
elmaradás megoldhatatlan feladatok elé állítja a tanítókat.

A Felzárkózó települések program során az iskolákban zajló munkát kíséreléssel, kompetenciafejlesztéssel
segítjük. A Jelenlét Pontokon, gyerekházakban, tanodákban nemcsak pedagógiai tevékenység, hanem azt
kiegészítő szociális munka is zajlik. Ily módon képesek vagyunk egyfajta védőhálót húzni a lemorzsolódás
megelőzésére, erre pedig a településen élő gyerekeknek, és helyi pedagógusoknak egyaránt szükségük
van. Deklarált cél, hogy egyetlen gyermeket se veszítsünk szem elől.

A kistelepüléseken dolgozó pedagógusok a városi iskolákhoz képest lényegesen kevesebb háttértámoga-
tással, korlátozott lehetőségekkel és minimális eszközökkel rendelkeznek. Nehezített körülmények között,
eltérő fejlődésű gyermekekkel dolgoznak, munkájuk eredménye gyakran nem egyértelmű. Nem csoda,
hogy magukat sokszor egyedül hagyottnak, tehetetlennek érzik. A feladat megerősíteni és segíteni őket,
hogy a kiégést elkerüljék, motivációjukat megtartsák, és a mindennapos munka során tapasztalt úrt kitöltsék.
A Felzárkózó települések program ehhez nem csak eszközöket ad, hanem szakmai segítséget is kínál.

Az iskolákat felkereső szakemberek a helyi pedagógusokat segítik megtalálni az adott környezetben rejlő kiaknázatlan lehetőségeket, hogy az értékeikre, erősségeikre építsenek, megismerjenek jól bevált gyakorlatokat, vagy akár közösen találjanak megoldást az érintettek legégetőbb problémáira. Céljuk, hogy minél szélesebb körben meg tapasztalhassák a gyakorlatban történő tanulás lehetőségeit, hisz az iskolát körülvevő környezetben rengeteg erőforrás rejlik. Így például az üzletben tartott matematika óra, az üzembe kihelyezett fizika óra, vagy a települést végigjáró földrajzóra mással nem hasonlítható módon motiválja a gyerekeket.

A műhelyiskolák az iskolai lemorzsolódás utáni állapotra reagálnak, az oktatásból kikopott, szakmával, képzéssel nem rendelkező fiataloknak ad második esélyt. A tanműhelyekben és helyi cégekben szervezett oktatás során nem terhelik a fiatalokat a teljes tananyaggal, hanem engedik őket gyakorlatiasan tanulni, lépésről lépésre haladva készülnek fel a vizsgára. A gyakorlati képzés ideje alatt mentorok segítik őket abban, hogy sikerélményeket éljenek át, ne adják fel idő előtt és élni tudjanak a lehetőséggel, majd rész szakmai képzést szerezve kiléphessenek a munkaerőpiacra.

... A műhelyiskola az oktatásból kiesett fiataloknak ad második esélyt

Fontos, hogy a telepeken élő gyerekek megismerjék a világ azon részét is, amit még nem láttak; megismerjenek városokat, szakmákat, lássanak zebrát, utazzanak villamoson, vagy egyszerűen csak lépjenek át a településük határát. A Felzárkózó települések programunk lehetőséget ad nekik, hogy ugyanolyan esélyekkel indulhassanak, mint mások.

AZ ÉLETRE EDZENEK

A sport a szociális munka egyik alapvető eszköze a Jelenlét programban

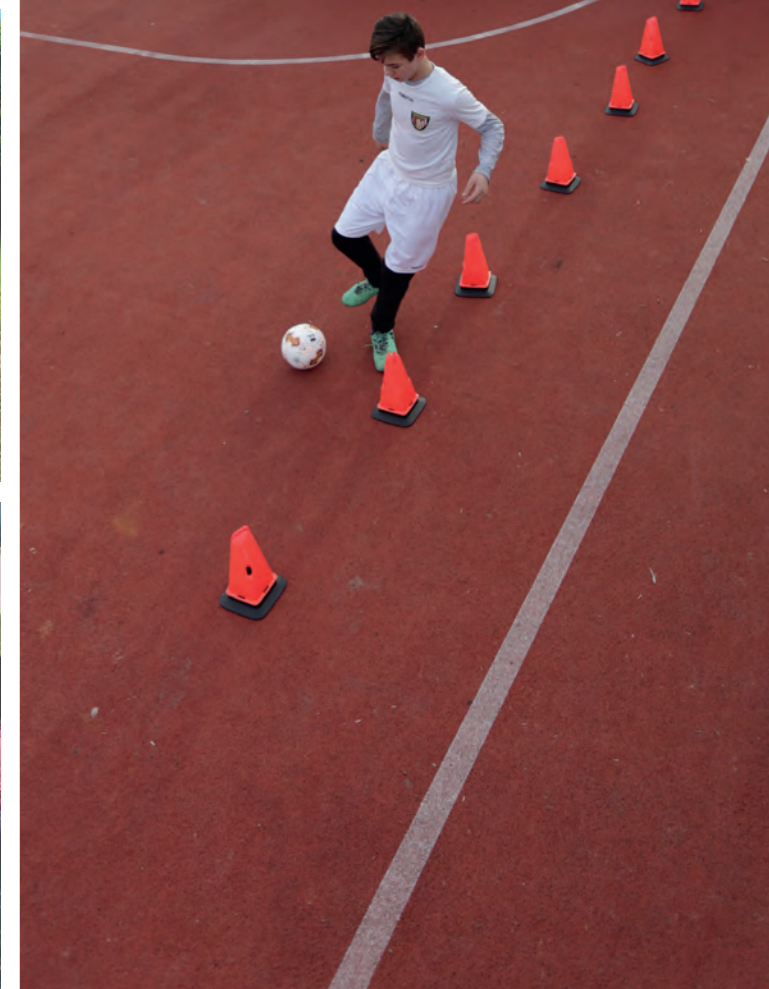

.... a sportoló gyerekek az iskolában is jobban teljesítenek

A sport teljesítmény, küzdelem, eredmény.

A sport a Felzárkózó településeken: tanulás, felkészülés, esély.

A Felzárkózó településeken indított sportfoglalkozások elsősorban közösségformáló programok. A gyerekek számos képességét fejlesztik, kiemelt figyelmet fordítva az alapvető viselkedési normák elsajátítására, a fair play szemlélet megtanítására. A foglalkozások a jelzőrendszer fontos elemei, a munkatársaknak nemcsak a bemelegítésre és a sportszerek kiosztására kell ügyelnie, hanem észre kell vennie, ha valamelyik gyermek családjában drámai esemény történt, ha nincs megfelelő ruhája, ha szédeleg az éhségtől, ha bukárra áll az iskolában. A Jelenlét program egyik különleges innovációja, hogy a sportolást a szociális munka eszközévé formálta, az elmúlt évtized tapasztalatai pedig rengeteg alkalommal a visszaigazolták, hogy az eszköz hatékonyan működik: a leszakadó településeken sportolni kezdő gyermekek az iskolában is jobban teljesítenek, a csapaton kívül más közösségekbe is képesek beilleszkedni. Ehhez sokszor az is hozzájárul, ha az edző nemcsak az erőnléthez szükséges futást követeli meg, hanem esetenként arra is odafigyel: elkészült-e a házi feladat, vagy indokolt-e uzsonnát készíteni a sportpályára éhgyomorrra érkezőknek.

A sport számos olyan képességet fejleszt, amelyek az élet minden területén szükségesek lehetnek. Ilyen többek között a kitartás, a céltudatosság, a fegyelmezettség. Aki megtanul csapatban gondolkodni, másokkal együtt játszani, képes taktikai feladatokat végrehajtani, elfogadni a kialakult hierarchiát, hosszabb időn át koncentráltan, a helyzetekre reagálva játszani, az jóval könnyebben veszi majd a munkahelyi, társadalmi elvárásokat is. A sport sikerélményt ad, de megtanítja, hogy az eredményekért dolgozni kell, ezen felül rendszert visz a hétköznapokba.

.... a sport mindenkié

A legszegényebb településeken élő gyermekek életéből eddig hiányzott ez a fajta szemléletmód. A diagnózis készítése során a Jelenlét program munkatársai felmérték, milyen közösségi sportolásra van lehetőség és igény. 2019 és 2021 között a Belügyminisztérium és a Magyar Labdarúgó Szövetség támogatásával 24 településen épült multifunkcionális rekortán sportpálya, amely nemcsak labdarúgásra, hanem közösségi sportprogramokra, versenyekre, kosárlabda edzésekre is használható. Néhány településen megjelent a karate, az ökölvívás, máshol kiegészítő sportként versenyfutást, kerékpározást és a túrázást is szerveznek. A pályák rövid idő alatt a kistelepülések sajátos központjaivá is váltak, délutánonként és hétvégeken is aktív közösségi élet helyszínei, amit nem csak a gyermekek, hanem a felnőttek is rendszeresen használnak. 33 településre érkezett Teqball asztal és felszerelés, a hungarikumnak számító sportszer sokakat vonz, hasznos időtöltést kínál, de a sportolók képességeit is fejleszti.

A Felzárkózó településeken elindult sportélet eseményeit a szakterület vezetője irányítja, a megvalósítás pedig a régiókban tevékenykedő sportkoordinátorok feladata, akik 3-7 településen szerveznek foglalkozásokat, vagy tartanak edzéseket. Bár a Felzárkózó településeken szervezett sportolás elsődleges célja a gyermekek általános képességeinek fejlesztése – némi egyszerűsítéssel a helyi mérkőzéseken a legtöbb gólt szerző fiúból nem feltétlenül élvonalbeli játékost szeretnének nevelni, hanem esélyt adni annak, hogy mondjuk szakács, vagy villanyszerelő lehessen – az utánpótláskorú tehetségek felkarolása is fontos lehet. A labdarúgó EB-hez kapcsolódva megrendezett Budapesti Futballfesztiválon a tarnabodi és tarnaszadányi gyerekekből álló csapat harmadik helyezést ért el, elismerésüket az UEFA hivatalos szurkolói zónájában, a nagyszínpadon vehették át.

A SIKER HANGJAI

Örömszene azonnal, szolfézsóra később

A gitár, vagy a hegedű a siker nélkülözhetetlen kelléke a Felzárkózó településeken. Ahhoz kell, hogy a nehéz körülmények között élő, dicséretben, elismerésben nagyon ritkán részesülő gyermekek megmutathassák: a közösség tagjaként rövid idő alatt megtanulják, hogyan szólaltassák meg a hangszert, és képesek akár közönség előtt is játszani. 2013 óta, a Szimfónia program magyarországi bevezetése óta tudjuk, hogy a kényzserektől mentes, az elméleti tananyagot minimálisra csökkentő zenei program során a kezdeti lépések sikerei gyorsan összeadódnak, és a zenei repertoár meglepő gyorsasággal fejlődik. A program eredményei közül talán a legfontosabb, hogy a gyermekek számos képessége fejlődik, és ez nemcsak a személyiségükre és a lehetőségeikre, de még az iskolai eredményeikre is kihat. A közösségi alapokon zajló zenetanulást ezért tekintik a leszakadó közösségekben végzett szociális munka új, innovatív elemének.

... Aki egyszer hangszert vesz a kezébe

A „Mindenki szívében van egy dallam” pályázat megvalósításába 32 szervezettel kapcsolódott be, 67 helyszínen 94 pályázat keretében indult közösségi zenei program. 2020 őszétől 2021 májusáig 75 zenetanár 1963 foglalkozást tartott összesen 1441 gyermeknek. A rendhagyó módszertan alapján tartott órák nagy részében autentikus és kávéházi cigány zenét, illetve népzenei oktattak, néhány helyen megjelentek fúvósok és dicsőítő zenekarok is.

A legszegényebb gyermekek számára kidolgozott, közösségi sikerélményekre alapuló zenei program Venezuelából indulva terjedt el a világban, alapítója Jose Antonio Abreu közgazdász és karmester sokat idézett mondása szerint „Aki egyszer hangszert vesz a kezébe, soha nem fog fegyvert fogni.

Mozgó játsszó

JÁTÉK ÉRKEZIK

*A közös élmény a megismerkedés legjobb módja
Közösségépítés, pozitív minta, normaközvetítés*

Rengeteg játékkal, közösségi élményekkel érkeznek, pozitív mintát adnak, és közben számos problémát feltérképeznek a felzárkózó településeket járó mozgó játszóterek munkatársai.

A felfújható ugrálóvárakkal, rengeteg egyszerű, népi játékkal és két felkészült munkatárssal érkező mikrobuszok népünnepélyt hoztak a településekre, nemcsak a gyerekek, hanem sokszor a szülők és nagyszülők is megjelentek a játszó alkalmakon.

Játék közben az emberek megnyílnak, és két-három találkozás után a mozgó játszóterek munkatársaival olyan bizalmi kapcsolat alakul ki, amihez hasonló más esetekben hosszú évek alatt tudnak csak kiépíteni a szociális munkások. Játék közben különösebb adatgyűjtés nélkül is nyilvánvaló lesz, mennyire tanultak meg írni-olvasni a nagyobb gyerekek, ki az, aki aznap még nem evett, hogyan reagálnak új helyzetekre.

... olyan bizalmi kapcsolat alakul ki, amelyet csak hosszú évek alatt tudnak kiépíteni

A mozgó játszóterek feladatai idővel egyre összetettebbek lettek, a gyermekeknek vitt programok mellett egyre fontosabbá vált a település megismerése, a „terepismeret” elmélyítése, majd a felzárkózást segítő program szakmai támogatása.

A mikrobuszal érkező munkatársak munkája a szocializáció diszkrét, de hatékony eszközként is szolgál, segíti a közösség fejlesztését, ezen felül társadalmi és erkölcsi normákat is közvetít. A mozgó játszótér animátorainak viselkedése közvetlen mintát ad a gyerekeknek és a családjaiknak arra, hogyan kommunikáljanak, hogyan kezeljék a konfliktusokat, hogyan keressenek lehetőséget az együttműködésre.

VEDD FEL ÉS LÁSS!

*Házhoz viszik a vizsgálatokat
Nemcsak felírják, el is készítik a szemüveget*

A lezakaró településeken végzett szemészeti szűrővizsgálatok kiderítették, hogy tízből két gyermek nem látja élesen a táblát, ezt a problémát pedig sem a szülők, sem az iskola dolgozói nem vették észre. A Felzárkózó településekre érkező digitális szűrőbusszal érkező munkatársak nemcsak a hiánypótló vizsgálatokat végzik el, hanem szükség esetén a szemüveget is elkészítik a gyermek által kiválasztott kerettel.

A felzárkózó települések több mint egyharmadán betöltetlen a háziorvosi körzet, egyötödén pedig tartósan betöltetlen a praxis. A háziorvosok jelentős része idős, nyugdíjas vagy nyugdíj előtt áll. A településeken élők nagy része passzívan tudomásul veszi a betegségeit, és megtanul együttélni a következményeivel. A program 2019-es indulása után több fejlesztés kezdődött, ezek a széleskörű szűrővizsgálatok bevezetésére, ezek egyike a gyermekszemészeti szűrés, amely intenzíven támaszkodott telemedicina eszközök használatára.

***... már a szűrőbusszon felírják a szemüveget,
a gyerekek kiválasztják a nekik tetsző keretet is***

A program első 31 helyszínén sor került a Nemzeti Népegészségügyi Központ által szervezett egészségügyi szűrésekre. A „Helybe visszük a vizsgálatokat” program keretében több mint 2700 főt végeztek el általános állapotfelmérést, kardiológiai- vagy nőgyógyászati vizsgálatot, méhnyakszűrést, illetve vastagbél-szűrést, és nyújtottak számukra tanácsadást.

A saját szervezésben megvalósuló gyermekszemészeti szűrőprogram célja, hogy a felzárkózó településeken élő összes gyermek látását felmérjék. Amennyiben szükséges, már a szűrőbusszon felírják a szemüveget, a vizsgálat után a gyermekek kiválaszthatják a nekik tetsző divatos, új keretet. A különböző szembetegségben szenvedők gondozásba vételét, szakorvosi ellátását (akár szemműtétet) is megszervezik a munkatársak.

A látásproblémák korai felismerése érdekében 5458 gyermek szemészeti vizsgálatára került sor 2021. május végéig, 747 gyermek kapott szemüveget, 228 esetben került sor gyermekszemészeti orvosi ellátás igénybevételére.

OTTHONTEREMTŐ ÜGYNÖKSÉG

*Szociális lakásprogram indul
Közösségi kertek a foghíjtelkek és romok helyén*

A lakhatási körülmények alapvetően befolyásolják a család életmódját, meghatározzák a gyerekek szerepét az iskolában, a szülők esélyeit a munkaerőpiacon. A felzárkózó településekre jellemző a rendezetlen összkép, kuszák az ingatlanviszonyok, gyakran látni túlszűfolt, komfort nélküli lakásokat. Az épületek nagy részében nincs fürdőszoba, de még egy telekhatáron belül álló kerti csap sem.

A lakhatási beavatkozások új építésekhez, a lakások komfortfokozatának javításához, korszerűsítéséhez járulnak hozzá. A Budapesti Műszaki- és Gazdaságtudományi Egyetemmel együttműködve 2020-ban 60 négyzetméteres típusházak tervei készültek, melyeknél fontos szempont volt az egyszerű kivitelezés, a helyi, alacsony képzettségű munkaerő bevonása. Kísérleti jelleggel 10 ház épült eddig, ebből 9 Tarnabodon, egy pedig Boldogkőújfalun található.

...feltétel, hogy vigyáznak az ingatlanra, rendben tartják a környéket, művelik a kertet

Új házak építésére elsősorban azokon a településeken lehet szükség, ahol nem lehet megfizethető áron jó állapotú használt ingatlant vásárolni, egyébként a lakhatási program a meglévő ingatlanok hasznosításával tervez. A programot megvalósító szervezetek által megvásárolt ingatlanokat szociális lakásügynökség hasznosítja. Az ügynökség nyilvános pályázaton juttatja nyertes családokat a korábbinál magasabb színvonalú lakásba, amit bérlőként vesznek használatba. A szerződés feltétele, hogy a nyertes pályázók vigyáznak az ingatlanra, rendben tartják a környéket, megművelik a kertet, és együttműködnek a program megvalósításában.

A bérlakásrendszer működtetése mellett a családok állami lakástámogatásokhoz való hozzáférését is segíti a program. A 2021 elején kezdődött programelem révén négy település Jelenlét pontjainak munkatársait képzették fel a CSOK-kal kapcsolatos ügyintézésre, számos család lehetőségeit ellenőrizték, hogy jogosultakká válhatnak-e, ennek eredményeképpen 81 család CSOK-ügyének előkészítése kezdődött meg. A célzott támogatás segítségével az otthonteremtési támogatások igénybevétele révén a családok lakhatási körülményei radikálisan javulnak, valamint tisztázódnak az ingatlanok tulajdonviszonyai, és rendeződnek az adósságaik.

Április 15-én véget ért a hivatalos fűtési szezon, ezen a napon Tiszabón is lezárult a szociális naperőműhöz kapcsolódó program első idénye. A település határába telepített egyhektáros napelempark által termelt bevételből 70 kisgyermeket nevelő család kapott jelentős támogatást a teljes fűtési szezonban, amit az előrefizetős mérőórákra töltöttek fel minden hónapban. A családok norvég fűtőtesteket használtak, az elektromos eszközök kiváltották a sokszor a visszafelé is füstölő, többnyire öreg kályhákat. A berendezéseket a fűtési idény végén visszagyűjtötte a Szeretetszolgálat, és a következő idényben újra kihelyezi majd a támogatásban részesülő családokhoz. A mintaprogramban résztvevő, előrefizetős mérőórát használó családok egyetlen napra sem maradtak áram nélkül, és – miközben más településeken a moratórium alatt sokaknak nőtt a szolgáltatóval szembeni adóssága – az érintett családok egyikének sem keletkezett tartozása

*...egyetlen napra sem maradtak áram nélkül,
egyik családnak sem keletkezett tartozása*

SEGÉLY HELYETT MUNKABÉR

*Eltartottakból munkavállalók
Minden négyzetméter földet megművelünk*

A Felzárkózó településeken élő emberek megfelelő kísérettel és képzéssel képesek magas színvonalú, megbízható munkát végezni, ezt ma már egyértelműen bizonyítja, hogy az általuk előállított termékek megjelennek multinacionális kereskedelmi hálózatok kínálatában, a referenciák között pedig egyre több nagyvárosi, budapesti megrendelő is található. A program azt üzeni a befektetőknek: nem kell tartaniuk a nehéz körülmények között élő munkavállalóktól, van értelme befektetni, vállalkozást hozni a Felzárkózó településekre. A legszegényebb településekről gyakran elmondható, hogy jellemző az alacsony iskolai végzettség, a gazdasági lehetőségek hiánya miatt általános a munkavállalói készségek alacsony szintje. A legtöbb ember számára az egyetlen helyben található elhelyezkedési lehetőséget a közfoglalkoztatás jelenti, az érintettek száma a 67 településen meghaladja az 5000 főt. A program megvalósító szervezetei maguk is közfoglalkoztatók: a nagy karitatív szervezetek már több mint 300 embernek adnak munkát kifejezetten a programhoz kapcsolódóan.

... a program a segélyezésből a munkajövedelem felé vezeti az embereket

A Felzárkózó települések program a segélyezésből fokozatosan a munkajövedelem felé vezeti a helyieket, ezért egyik alappillére a helyi gazdaságfejlesztés, és az ott élőket a rendszeres munkavégzésre felkészítő munkaszocializáció. A döntően mezőgazdasági jellegű településeken zajló program nem kevesebbet tűzött ki célul, mint hogy minden négyzetméter föld legyen megművelve. Ez a településkép javításán túl a munkakészséget is javítja. A vírushelyzetben különös jelentőséget kapott a kiskertek megművelése, ami a településkép rendezettségén túl a hiányok enyhítését is szolgálta. Több mint 4600 csomagnyi vetőmag adományban részesültek a családok 2020-ban, a vetőmag, illetve palántaosztás idén is folytatódott.

**... több településen alakult varroda, műhely,
zöldség- és gyümölcsfeldolgozó üzem**

A talaj előkészítésében a helyi önkormányzatok és a családok közreműködtek. A program kistraktorokkal és mezőgazdasági kisgépekkel támogatta a településeket. Vetőmagok magánszemélyek és cégek általi felajánlására is sor került tavaly, illetve idén tavasszal is.

A Jelenlét Pontok többségén az alapvető szolgáltatások közé tartozik az álláskeresőkhöz kapcsolódó ügyek intézése, így például a munkaügyi regisztráció vagy az önéletrajzírásban való támogatás, illetve segítség a személyes okmányok pótlásában.

Egyedi közfoglalkoztatási programok segítségével több településen alakult varroda, illetve foglalkoztató műhely, közkonyha, zöldség- és gyümölcsfeldolgozó üzem, illetve szárító, olajsajtoló, asztalos üzem, továbbá fürdési és mosási lehetőség kialakítására közmosoda.

A helyi vállalkozások támogatását szolgálta a 2020 őszén meghirdetett GINOP-1.2.9-20 Hátrányos helyzetű településeken működő mikro- és kisvállalkozások fejlesztéseinek támogatása c. konstrukció, amelynek köszönhetően 26 felzárkózó településen 49 vállalkozás részesült fejlesztési támogatásban.

A KUTYATARTÁS ISKOLÁJA

*Oltás, ivartalanítás, gazdakeresés
A felelős állattartást tanuljuk*

Hogyan kerül kóbor kutya az iskola udvarára? Miért járnak falkában a települések utcáin? A válasz nagyon egyszerű: a leszakadó települések nagy részén az ingatlanok nincsenek bekerítve. A kutyák szabadon jönnek-mennek, a szaporulat sokszor a bokrok alatt jön világra, sem a kutyák, sem a gazdáik számára nem egyértelmű, melyik kiskutya melyik portához tartozik. A falkában járó állatok nincsenek beoltva, tucattjával kóborolnak az utcákon, élősködőkkel fertőzöttek, és akár évente kétszer szaporulatot hoznak világra.

Rövid idő alatt kiderült, hogy a helyzetre összetett, komplex megoldást kell kínálni, így formálódott a Felelős állattartás programja a Felzárkózó településeken.

A program munkatársai beazonosítják az ebeket, és tájékoztatják a gazdákat a helyes állattartásról. Amennyiben az állatot senki nem vallja magáénak, megkezdődnek az örökbeadáshoz szükséges folyamatok. Első lépés az állat karanténba helyezése három hétre. Ez idő alatt a kutyákat oltják, féregtelenítik, chip-pel ellátják és ivartalanítják. Az ideiglenes befogadóhelyen gondoskodnak az ebek teljeskörű ellátásáról. A Felelős állattartás program 67 településen indult el, a feladatokat hat munkatárs látja el. Az első évben 800 kutyát sikerült ivartalanítani. 160 kóbor állatot adtak örökbe új családoknak, több mint 40 településen sikerült jelentős beavatkozást végrehajtani.

Tiszabón ideiglenes befogadót alakítottak ki, ami 50 örökbefogadásra illetve ivartalanításra váró kutyának szolgál otthonaként. A program jelentős hatást ért el többek között Tatárszentgyörgyön, ahonnan 67 „gazdás ebet” vittek el beoltani, chipet beültetni, parazitától mentesíteni és ivartalanítani. Az önkormányzat háláját fejezte ki, amiért a településen az utcák újra biztonságossá váltak és a szaporodást is sikerült jelentősen lelassítani.

... amennyiben az állatot senki nem vallja magáénak, megkezdődnek az örökbeadáshoz szükséges folyamatok

EMERGING SETTLEMENTS

The Emerging Settlements Programme initiated in 2019 is the result of a longer process. One of the earlier programmes is the “Children’s Chance” Programme where social inclusion measures are implemented in the 31 least developed districts of Hungary with special focus on children. This programme has already been running for ten years with the coordination of the Hungarian Charity Service of the Order of Malta (HCSOM). The “Unlimited possibilities” programme, also financed from European funds, is focusing on social inclusion with a wide range of measures in the five most disadvantaged districts. This programme is implemented by five big charity organizations under the coordination of the HCSOM. The Hungarian government also launched settlement-level social inclusion programmes in Tiszabő and Tiszabura in 2016, which were concrete predecessors of the recent country-level initiative. The above mentioned programmes served information to the identification of the most disadvantaged settlements and in the field of cooperation among charity services in territorial social inclusion programmes.

Having gained these experiences, the Hungarian Government launched a comprehensive programme in February 2019 in order to facilitate the catching-up of the 300 most disadvantaged settlements of Hungary. The Emerging Settlements programme is an unprecedented form of cooperation. It is an initiative that accompanies the inhabitants of these settlements from the moment a child is conceived till the day young adults take up employment in order to achieve that decades-long problems are replaced by solutions, and hopeless misery cede its place to long-term self-sustainment. The primary focus of the programme is children and creating a chance for them so that they would not necessarily inherit their parents’ destiny but would have a chance to live a different life. There are more than 310,000 people living in these 300 settlements, and 5,000 children are born each year.

The foundations of this programme have been laid down by the Presence programme launched by the Hungarian Charity Service of the Order of Malta, which has demonstrated in numerous locations over the past decades that it can offer a real chance for change. The Presence programme is based on the most basic meaning of this word: we are present, we are there, we are by their side. We become a part of the everyday lives of people living in these communities; it is not from the distance that we try to help, and it is not from an office that we tell them what to do and how. The Presence programme takes stock of the locally emerging problems and prepares a diagnosis, on the basis of which it then offers a solution. This sort of work demands long-term commitment from both parties.

What can the continuous presence of the helpers change in the poorest settlements? For instance, more and more people go to work in the morning. The rate of school failure decreases. The heaps of garbage disappear from the streets; clean clothes are drying on the fences. People visibly start yearning for a different kind of life. It is no longer the helpers that want to change them: it is the locals that want to live differently. They think about the future because they know that their future is also up to them.

The Emerging Settlements programme is overseen by the Ministry of Interior and directed by Miklós Vecsei, Vice-President of the Hungarian Charity Service of the Order of Malta, who has been appointed as the Prime Minister’s commissioner in charge of this programme.

A CAUSE THAT HAD NEVER RECEIVED SO MUCH ATTENTION BEFORE

The cause of social inclusion, or catching-up, had never received as much attention in Hungary as throughout the programme launched in 2019: ministers, ministers of state, ambassadors accredited to Hungary, officials and businessmen have travelled on site to observe the signs of change, and gain a personal impression of the positive trends that have been generated there. The fact that they have come to visit is a message in itself: it shows that the Emerging Settlements programme is not only a task to be executed, not only a social or economic issue, but rather, a cause affecting the whole of society the implications of which will influence the future of the country. Interest in the programme is further augmented by the role played by the Ministry of Interior; the authority of the Ministry in charge of the programme has given an unprecedented weight to the local initiatives. In the universe of disadvantaged settlements, words and shared experiences carry a completely different meaning. The basic experience of people living there is general hopelessness felt over the lack of opportunities and tools to act. The programme facilitating catching-up shows a way out, and support for the programme gives reassurance that these people will not be left alone with their problems. The Emerging Settlements programme is a genuine way of turning to those people who live in areas falling behind and who struggle with difficulties that seemed unsurmountable for decades.

THE PRESENCE PROGRAMME

The Presence methodology developed by the Hungarian Charity Service of the Order of Malta rests on social work based on a continuous helping presence and trust. Thanks to that, socially excluded people, often in dire need, can also have access to community, social, educational, health and other services that had been inaccessible for them before – a situation that not even the European development policies have been able to change so far. The aim of the Presence programme is to create a living community in these socially atomized places, to launch development projects adjusted to the condition of the given segregated community, to build bridges between the mainstream society and the segregated communities, to stand with those living in the slums, and to achieve that with time, the community of the segregated settlement would be able to face the challenges on its own and tackle its own problems.

In the Presence programme, there are no one-size-fits-all predefined solutions. On the contrary, the core idea and uniqueness of the programme derives from the fact that following a meticulous mapping out of the situation, a unique, diagnosis-based solution is offered to the problems. Naturally, there are permanently recurring problems and tasks that crop up in nearly all of the settlements, but the programme offers a customized solution to the particular problems of these communities. Therefore, the array of tools necessary for the Presence programme cannot be limited to mere social work; the development of each segregated area requires a complex approach. The first phase of the Presence programme is the creation of trust (i.e. continuous presence and “open doors” to everyone living in the settlement) so that the local inhabitants accept and include the helpers who come to help them on site. Then, based on this trust and through the assessment of the local conditions and needs, a diagnosis is set up about the necessary interventions. In other words, the Presence programme is the launching and operation of a complex and all-encompassing community rehabilitation process that has an effect on everything in these segregated areas.

In this publication we briefly present the development tools that give the backbone of the presence program methodology.

<p>Accompanying from conception: attention and help from conception, safe home conditions</p>	<p>Symphony programme: Important community tool of integration</p>
<p>Vision screening bus:</p>	<p>Housing: complex housing interventions during which human development also have a role in addition to infrastructural interventions</p>
<p>Mobile playground: one of the most important tools in understanding the deeper dynamics of a community</p>	<p>Social power plant: Targeting settlements that are characterized by energy poverty, the non-secure and non-legitimate use of electricity, as well as extremely outdated and health-damaging heating practices.</p>
<p>Sports: special and indispensable tool of the Presence programme</p>	<p>Potager gardens, development of local economy: great emphasis is being put on value-creating work, which providing self-sufficiency like cultivation of potager gardens, and on strengthening local economic structures, like small production units</p>

A cross-border region where rivers connect, not divide

